

NGB_AJ012_1 Forgácsoló megmunkálás
(Forgácsolás és szerszámai)

GYALULÁS, VÉSÉS, ÜREGELÉS

Dr. Pintér József

2018.

Felhasznált irodalom

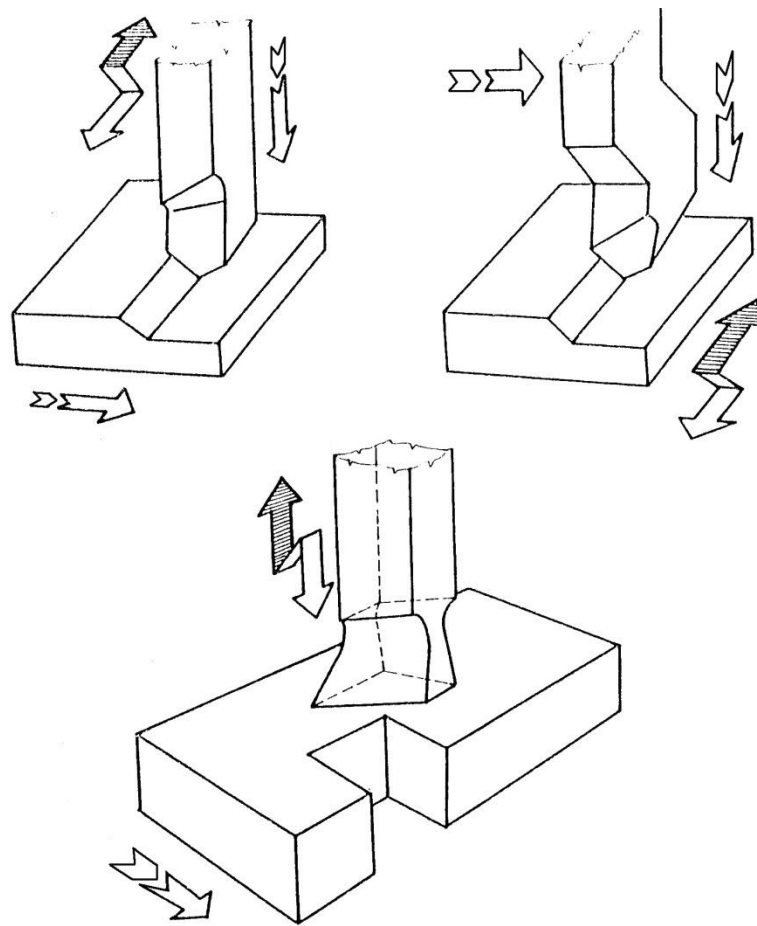
Dr. Kodácsy János - Dr. Pintér József: Forgácsolás és szerszámai. Széchenyi István Egyetem 2011. Digitális Tankönyvtár.

Pápai Gábor.ppt prezentációja 2013.

Dr. Szmejkál Attila – Ozsváth Péter
Járműszerkezeti Anyagok és Megmunkálások II.
(Előadásanyag 2007-2008) – BME Járműgyártás és –Javítás Tanszék, BP

Igaz Jenő – Pintér József: Forgácsoló megmunkálás III. (Forgácsoló megmunkálások)
SZE, Győr

GYALULÁS, VÉSÉS

GYALULÁS

A gyalulás főleg síkfelületek megmunkálására alkalmazott technológia.

GYALULÁS

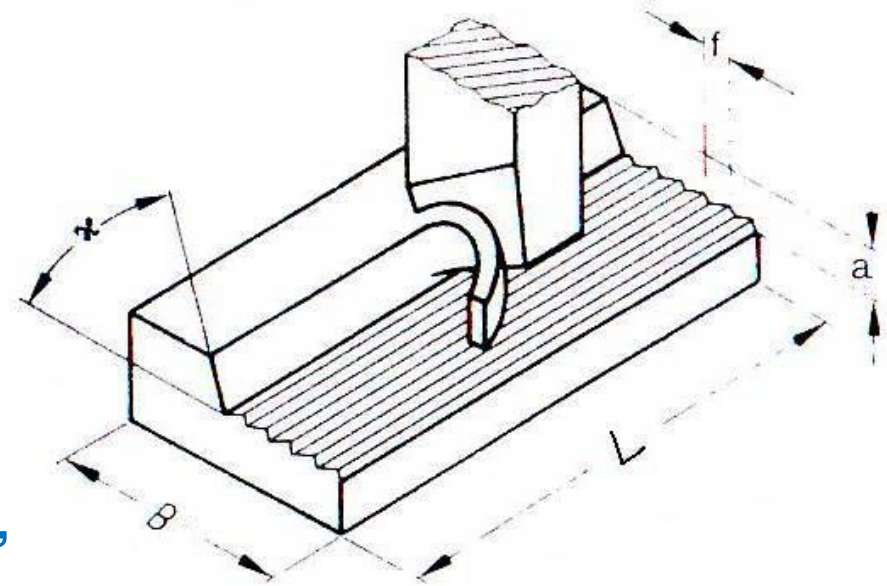
EGYÉLŰ SZERSZÁM, szabályos élgeometria, szakaszosan állandó keresztmetszetű forgácsot választ le

FORGÁCSOLÓ FŐMOZGÁS

- HALADÓ ALTERNÁLÓ (SZERSZÁM, MDB) (EGYENES VONALÚ)

MELLÉKMOZGÁS

- SZAKASZOS HALADÓ (SZERSZÁM, MDB)

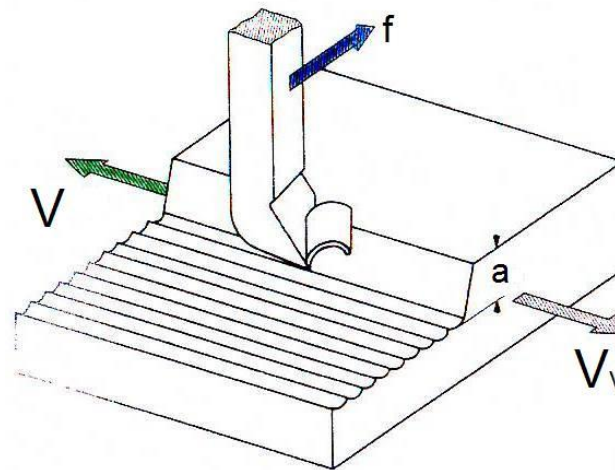
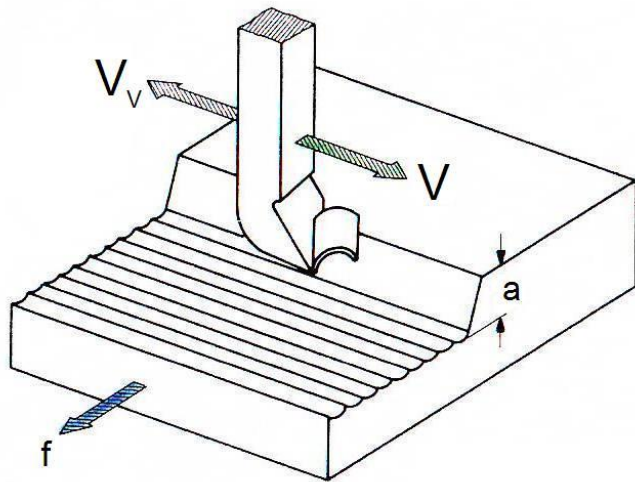
B – MDB SZÉLESSÉGE

L – MDB HOSSZA

χ – FŐÉL ELHELYEZÉSI SZÖG

GYALULÁS

A gyalulási technológia felfogható úgy is, mint egy végtelen nagy átmérőjű munkadarab esztergálása. A vésést főleg belső, bonyolult felületek megmunkálásakor használják. A megmunkálás méretpontossága **IT9-IT12**, felületi érdessége **$R_a=3,2...25 \mu\text{m}$** .

- V – FORG. SEB.
- V_v – VISSZAFUTÁSI S.
- f – ELŐTOLÁS
- a – FOGÁSMÉLYSÉG

HARÁNTGYALULÁS

FŐMOZGÁST A **SZERSZÁM** VÉGZI
MELLÉKMOZGÁST **MDB**

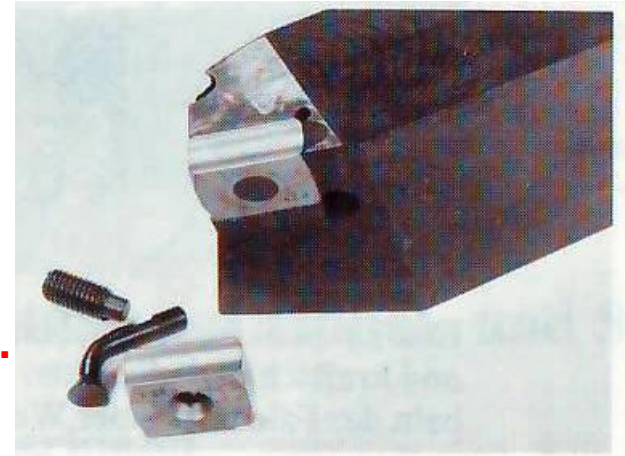
HOSSZGYALULÁS

MUNKADARAB VÉGZI
SZERSZÁM

GYALULÁS

ELŐÁLLÍTOTT FELÜLT SZERINT

- SÍK
- KÖR
- CSAVARFELÜLET
- FOGAZAT (LEFEJTÉS) – **TÖBBÉLŰ SZERSZ.**
- PROFILOZÓ (ALAKOS SZERSZÁM)
- ALAK (MÁSOLÁS)

VÁLTÓLAPKÁS GYALUKÉS

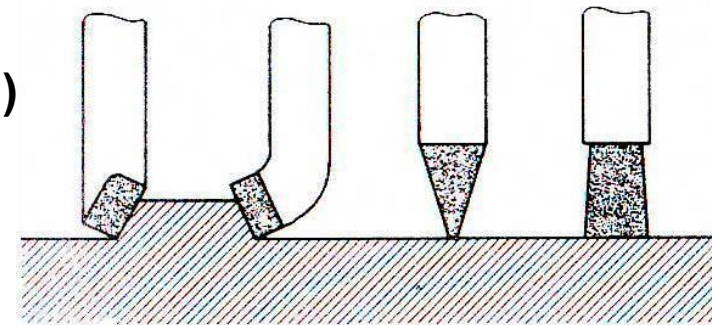
SZERSZÁM KIVITELE SZERINT

- TÖMÖR HSS HSS-PM (LEFEJTŐ)
- FORRASZOTT ÉLŰ (HW – SZÍVÓS PI. P40)

ALAKJA SZERINT

- EGYENES

EGYENES HAJLÍTOTT HEGYES SZÉLES

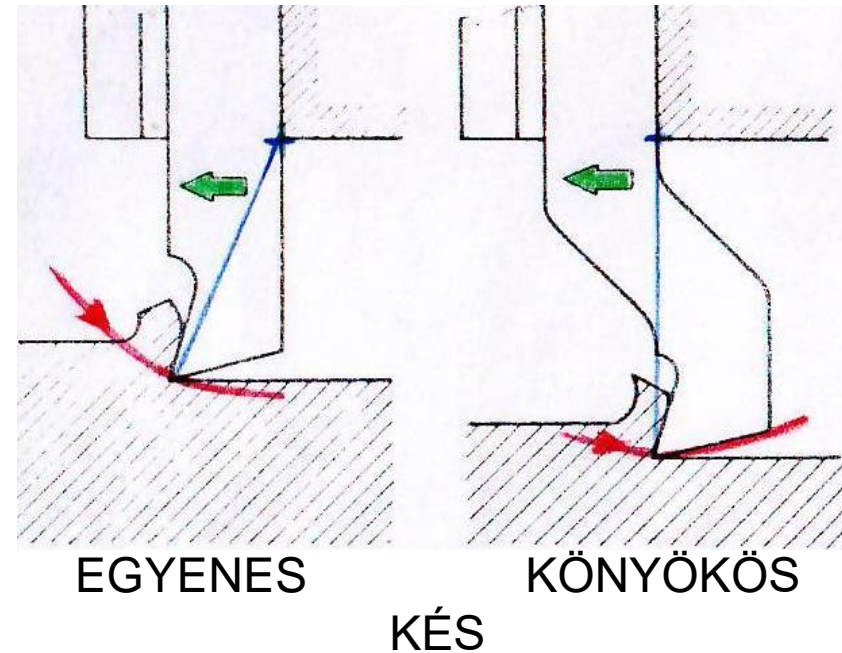
FORRÁS: G. SPUR

GYALULÁS

- HAJLÍTOTT
- HEGYES
- SZÉLES (EGYENES, SUGARAS)

A TERHELÉS SORÁN EGYENES KÉSNÉL A DEFORMÁCIÓ MIATT **NŐ** A FOGÁS.

KÖNYÖKÖS KÉSNÉL **CSÖKKEN!**
KITÉR A TÚLTERHELÉS ELŐL.

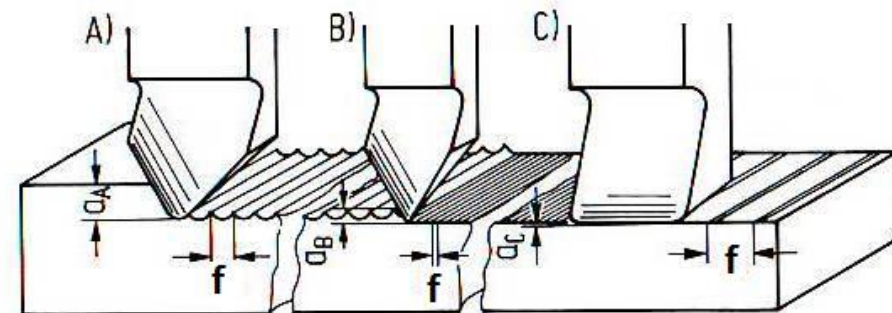

NAGYOLÁS, SIMÍTÁS:

A – NAGYOLÁS NAGY FOGÁSSAL ÉS ELŐTOLÁSSAL

B – SIMÍTÁS KIS FOGÁSSAL ÉS ELŐTOLÁSSAL

C – SIMÍTÁS IGEN KIS FOGÁSSAL SZÉLES KÉSSSEL, NAGY ELŐTOLÁSSAL

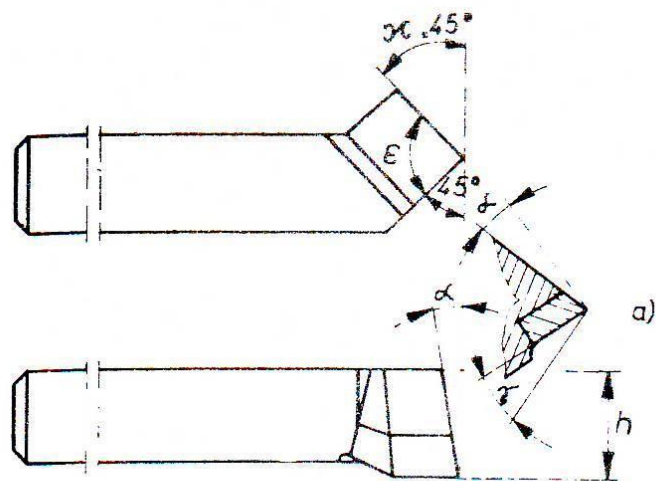
FORRÁS: G. SPUR

GYALULÁS

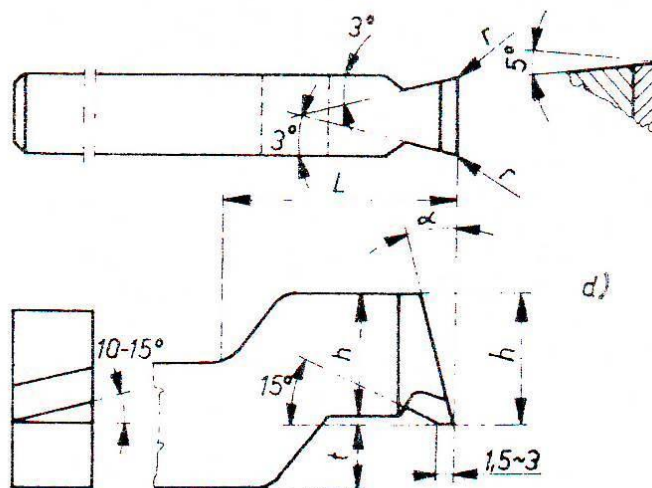
- A szerszám anyagaként: gyakran elegendő a **gyorsacél** (ill. porkohászati gyorsacél), mivel a gyorsulások és lassulások megengedhető mértéke nem teszi lehetővé túl nagy sebességek elérését (max. 60..100 m/min).
- A gyorsacél mellett még forrasztott vagy váltólapkás kivitelben **keményfém** is használatos élananyag.
- A kis sebesség és a holtlöket alatti visszahülés miatt egyszerű leválasztási viszonyok mellett **hűtőfolyadék használata sem indokolt**.
- Előnye a technológiának, hogy **a munkadarab sem hevül fel**. A forgácsteljesítmény elsődlegesen az előtolás és a fogásmélység növelésével javítható, de alapvetően így is messze elmarad a marással elérhető termelékenységétől.

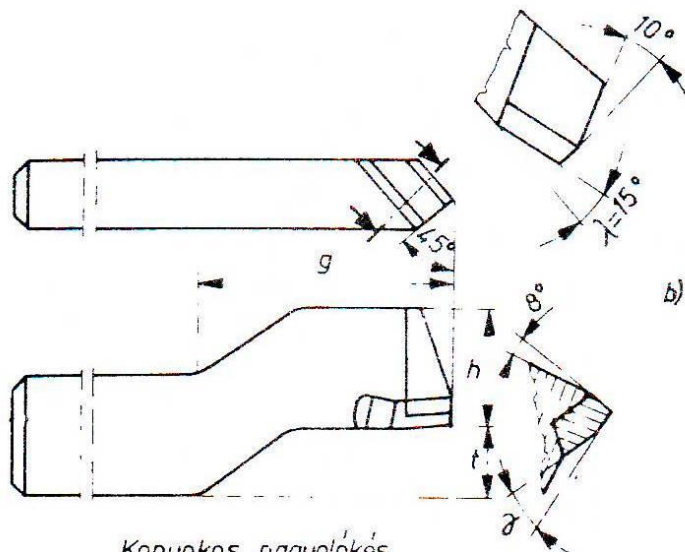
GYALULÁS

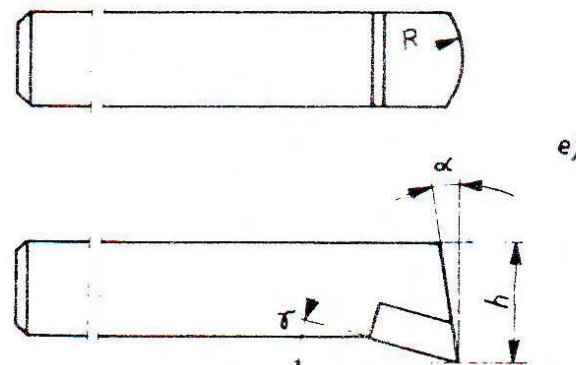
Hajlított nagyolókés

Könyökös széles simítőkés

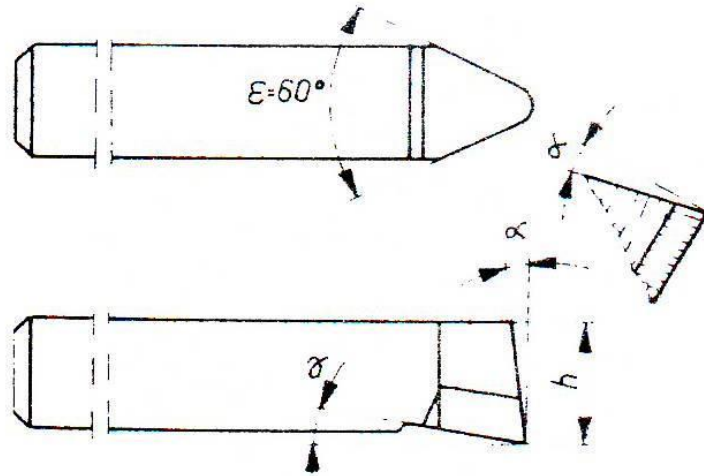
Könyökös nagyolókés

Sugaras simítőkés

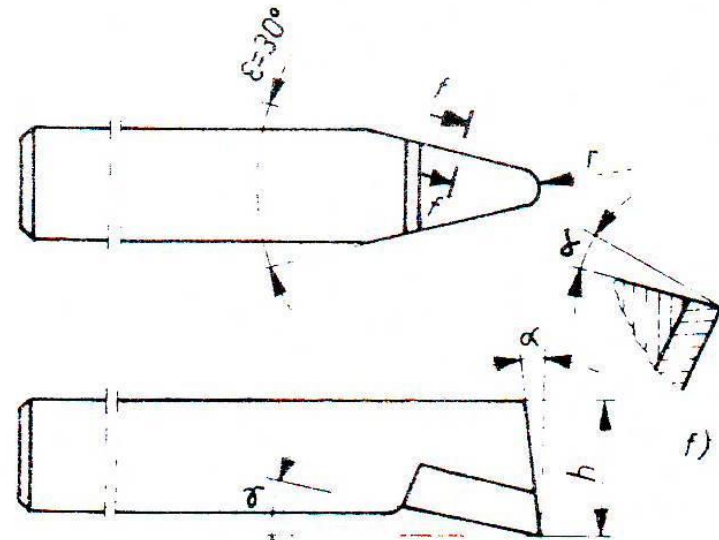
SZABVÁNYOS GYALUKÉSEK

GYALULÁS

Hegyes nagyolókes

c)

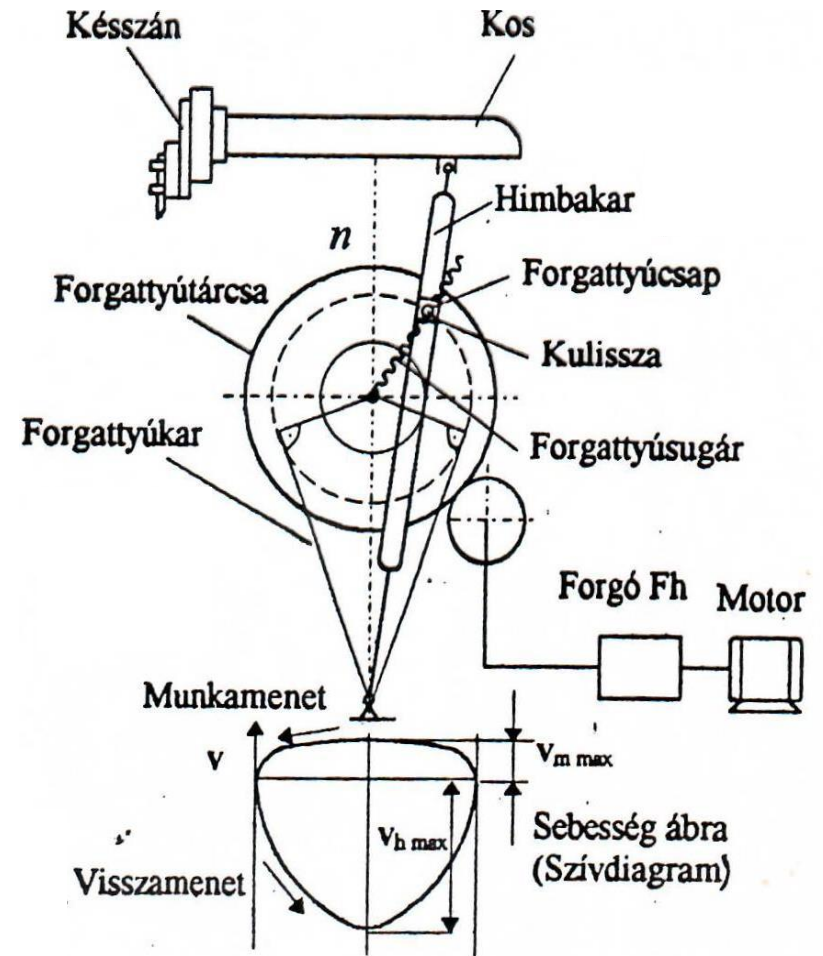
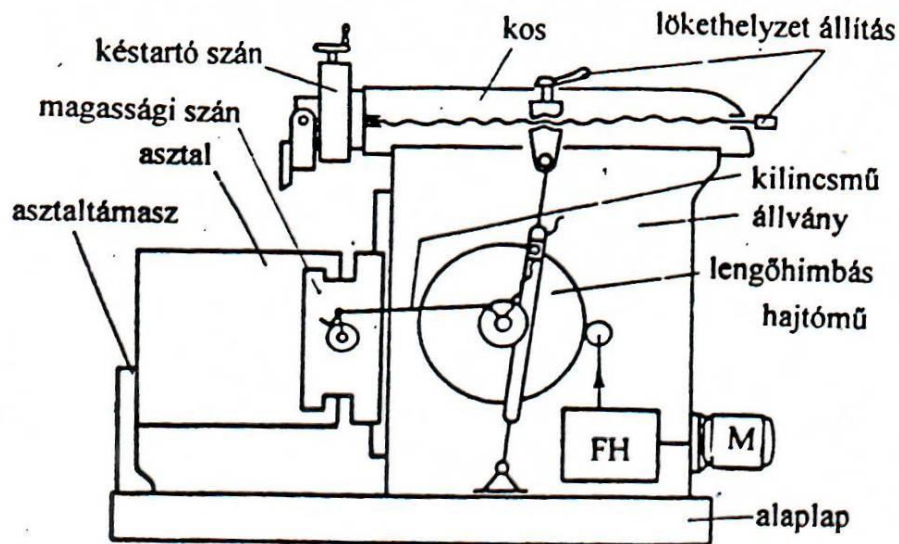

Hegyes simítókes

f)

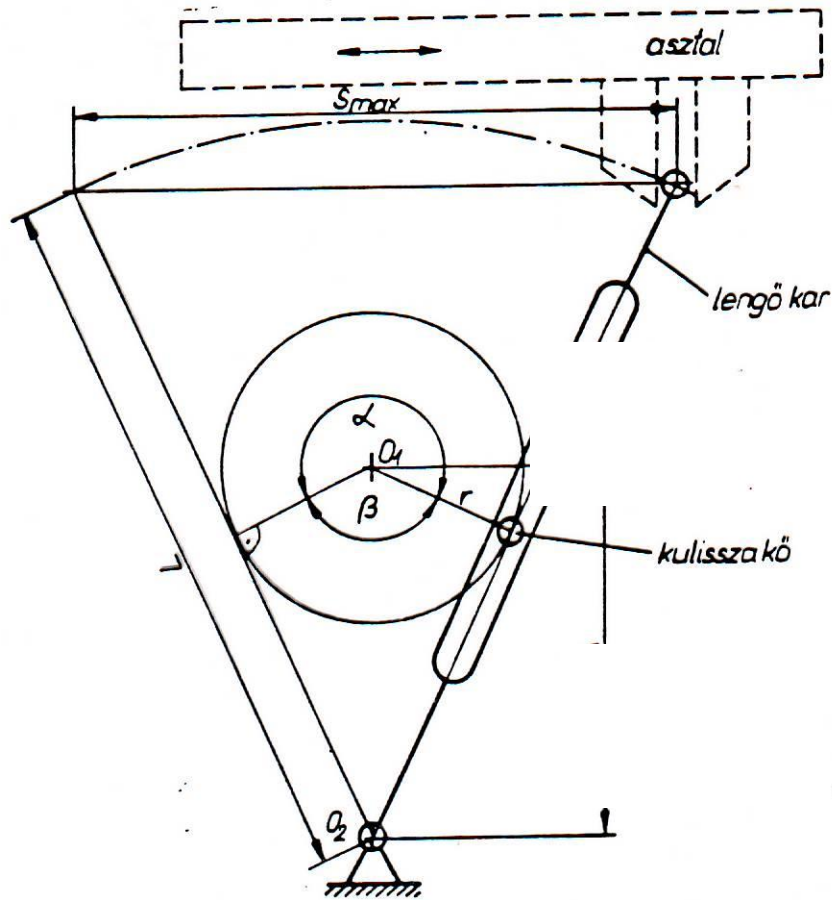
SZABVÁNYOS GYALUKÉSEK

GYALUGÉPEK - HARÁNTGYALUGÉP

GYALUGÉPEK

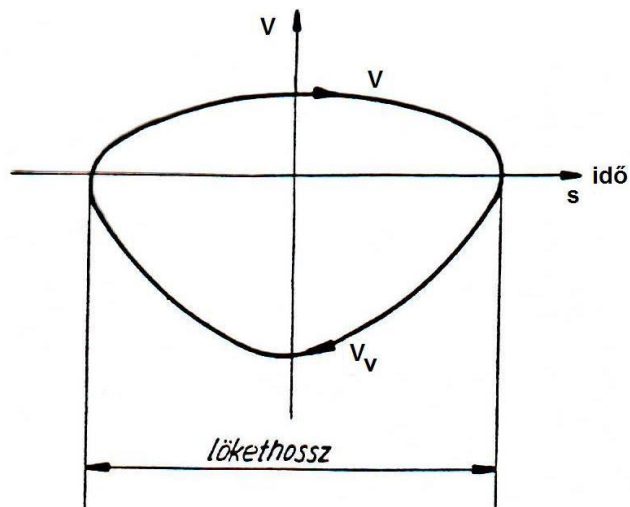
LENGŐHIMBÁS (KULISSZÁS) HAJTÁS

V – FORG. SEBESSÉG

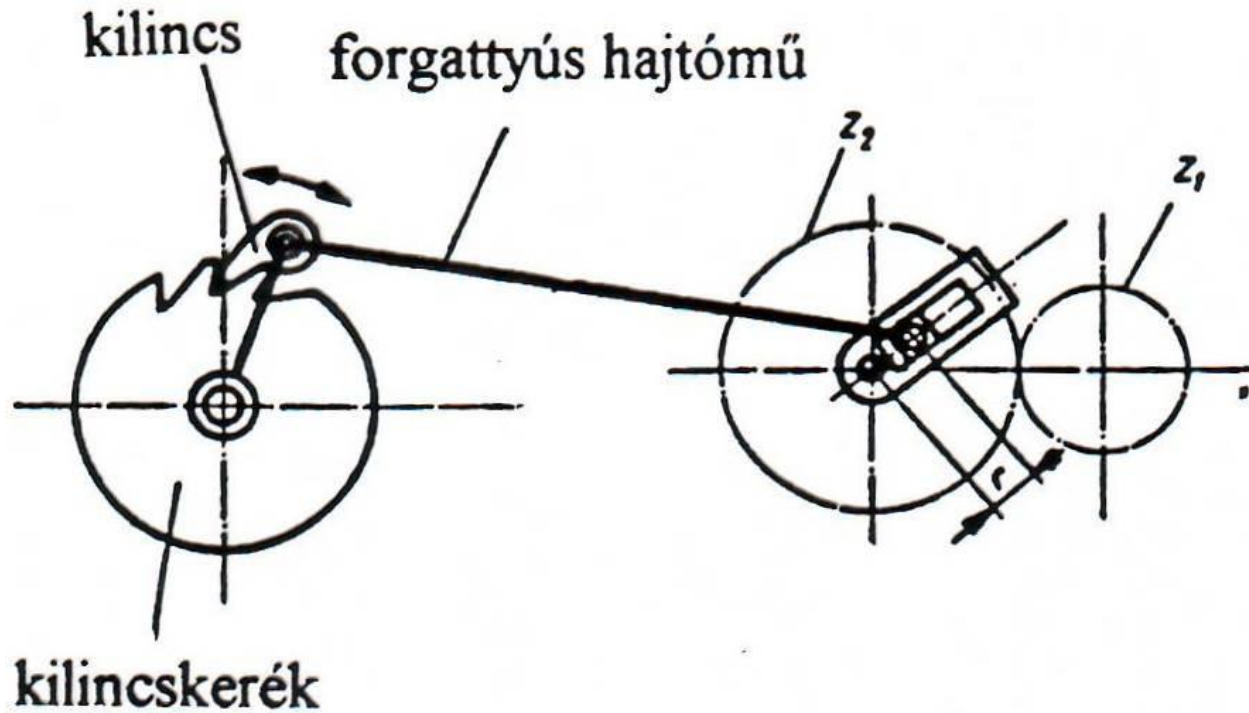
V_v – VISSZAFUTÁSI SEB.

$$\frac{V}{V_v} \div \frac{\alpha}{\beta} = n$$

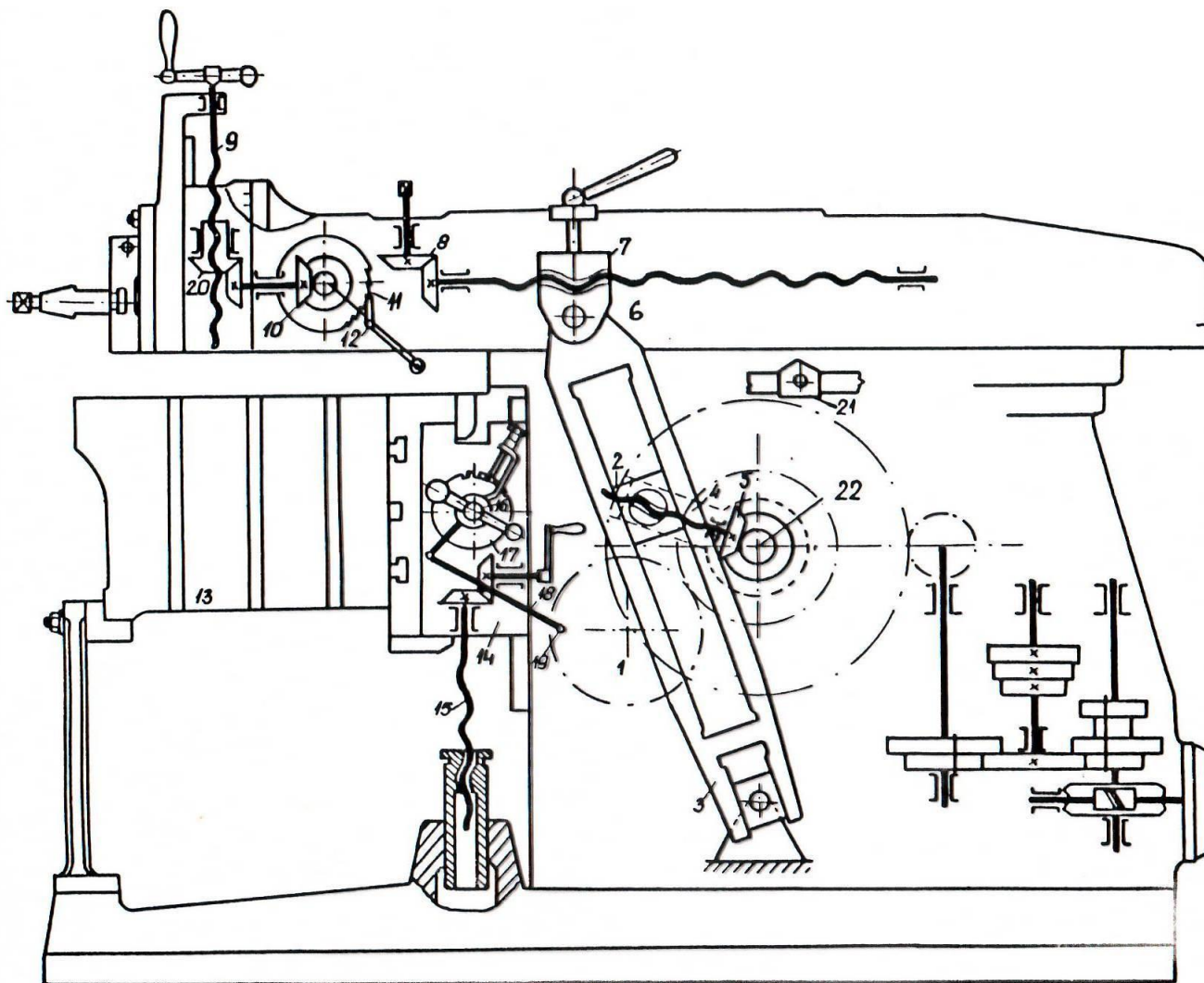
GYALUGÉPEK

SZAKASZOS ELŐTOLÓ HAJTÁS

GYALUGÉPEK

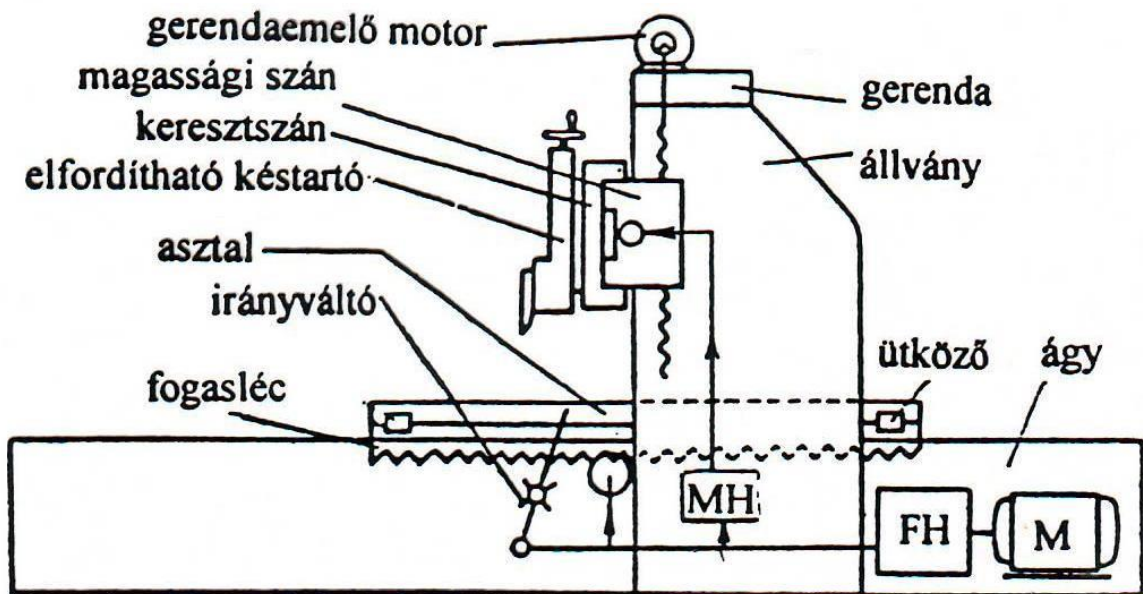
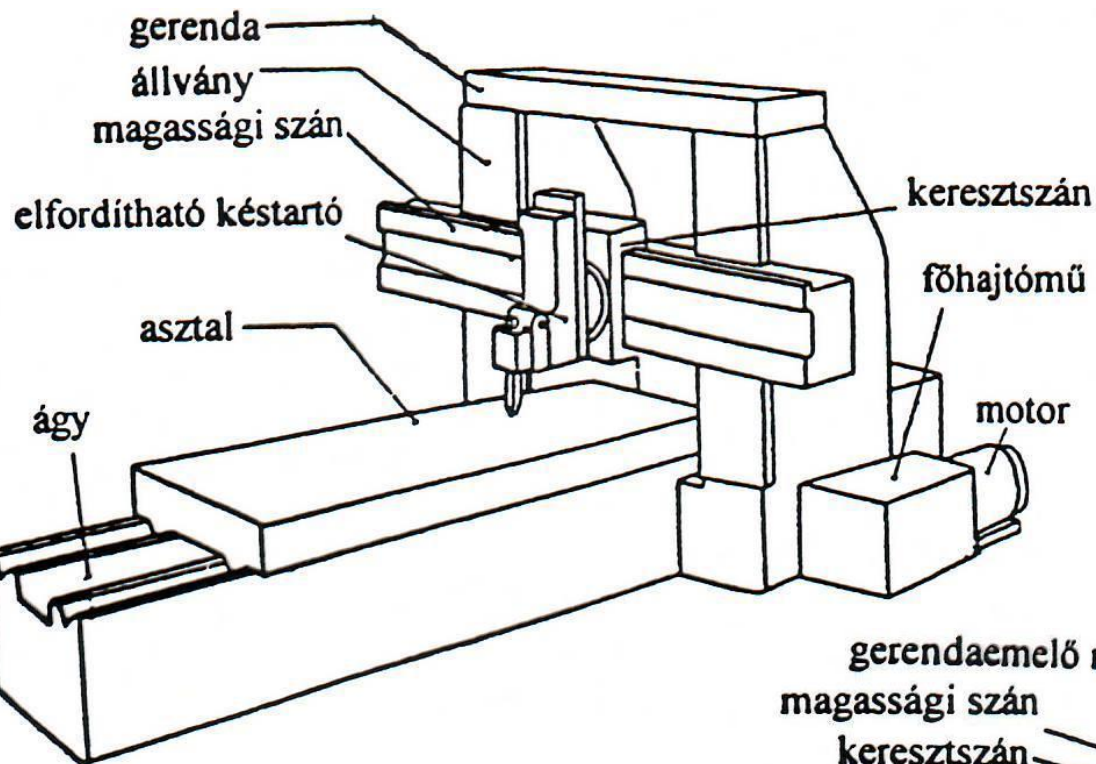
HARÁNTGYALU VÁZLATA (Szerk. anv. tech. III.)

- 1-VILLANYMOTOR
- 2-KULISSZAKŐ
- 3-KULISSZA
- 4-MENETES ORSÓ
- 5-KÚPFOGASKERÉK
- 6-KOS
- 7-RÖGZÍTŐCSAVAR
- 8-KÚPKERÉK PÁR
- 9-CSAVARORSÓ KÉZI ELŐTOLÁSHOZ
- 10-KÚPFOGASKERÉK
- 11-KILINCSMŰSZERK.
- 12-BEÁLLÓ ÜTKÖZŐ
- 13-MUNKAASZTAL
- 14-SZÁNSZERKEZET
- 15-MENETES ORSÓ
- 16-MENETES O. ELŐTOLÁSHOZ
- 17-KILINCSMŰ
- 18-RUDAZAT
- 19-FORGATTYÚCSAP
- 20-KÚPFOGASKERÉK
- 21-ÜTKÖZŐ
- 22-FŐHAJTÓMŰ CSAPJA

EI07-ben megtekinthető!

GYALUGÉPEK - HOSSZGYALUGÉPEK

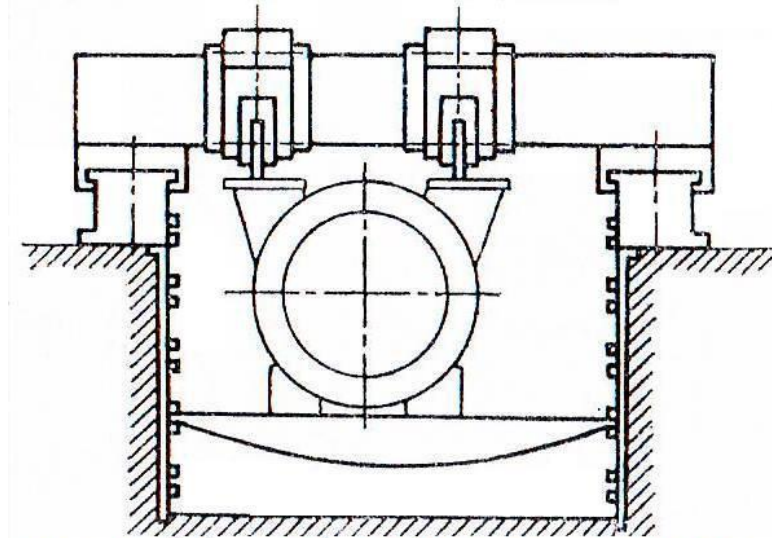

GYALUGÉPEK

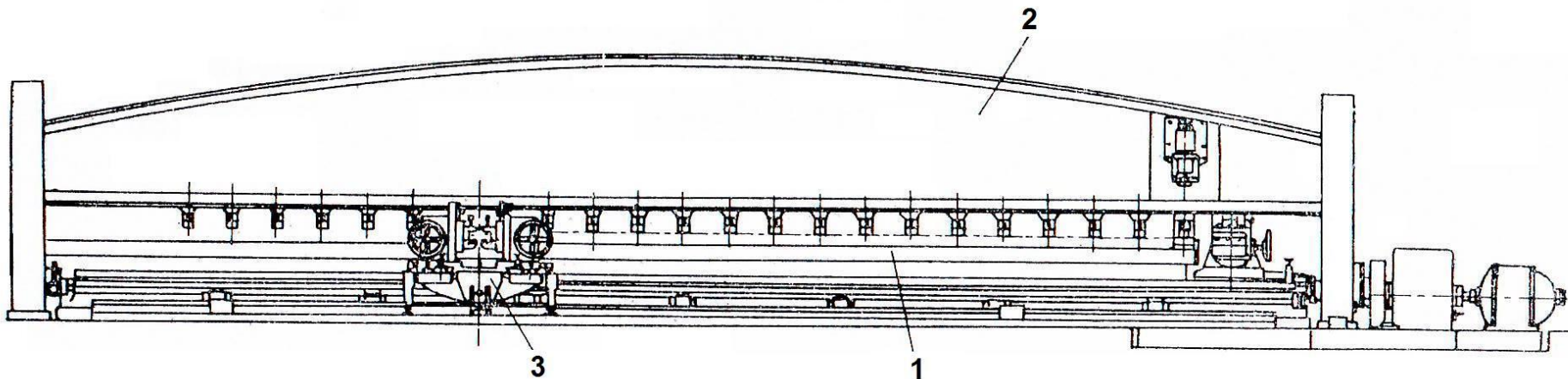
LEMEZGYALU

VEREMGYALU

A FŐ- ÉS MELLÉKMOZGÁST
IS A **SZERSZÁM** VÉGZI.

MOZGÓÁLLVÁNYÚ HOSSZGYALU
(VEREMGYALU)

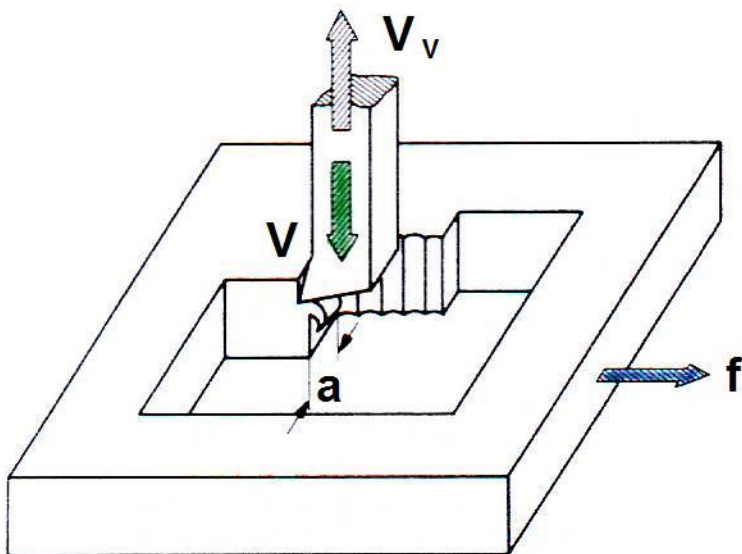

LEMEZGYALU, 1 ASZTAL, 2 LEMEZLEFOGÓ GERENDA, 3 MOZGÓ KÉSSZÁN MINDKÉT IRÁNYBAN GYALUL

FORRÁS: PATTANTYÚS

VÉSÉS

V – FORGÁCSOLÁSI SEBESSÉG

V_v – VISSZAFUTÁSI SEB.

F – ELŐTOLÁS

A – FOGÁSMÉLYSÉG

FORGÁCSOLÁSI

FŐMOZGÁS

- EGYENES ALTERNÁLÓ
(SZERSZÁM)

MELLÉKMOZGÁS

- SZAKASZOS, EGYENES (MDB)

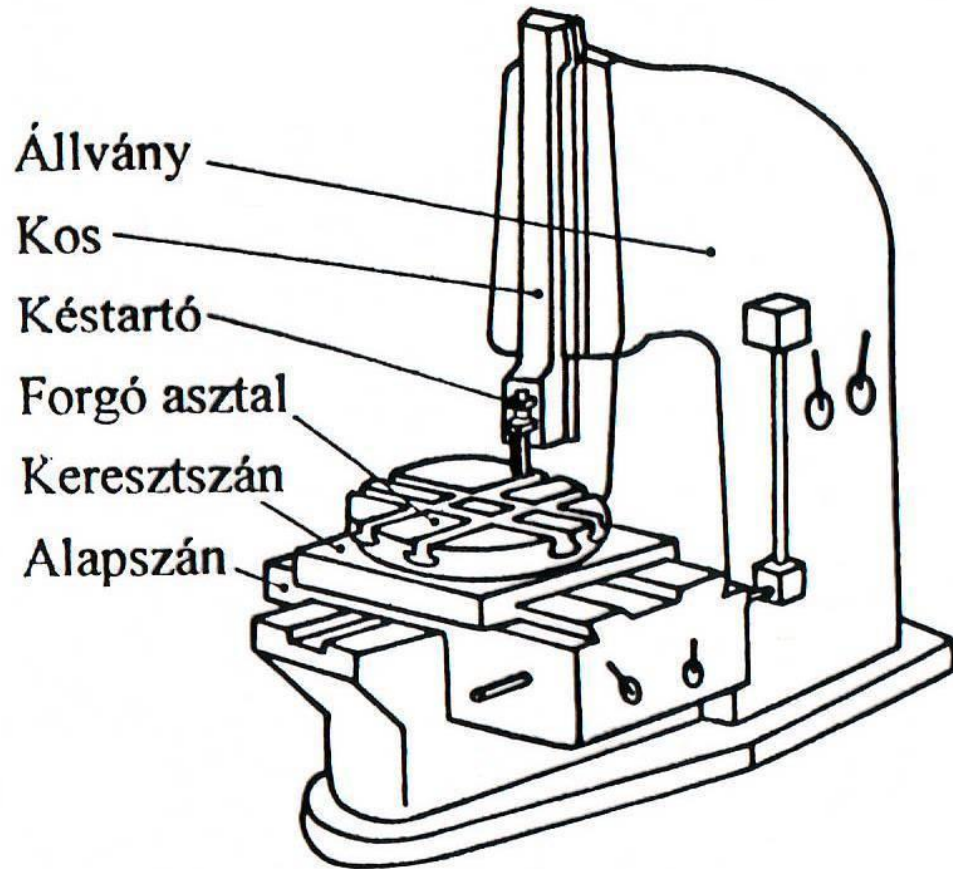
SZERSZÁM: EGYÉLŰ

- TÖMÖR (HSS)

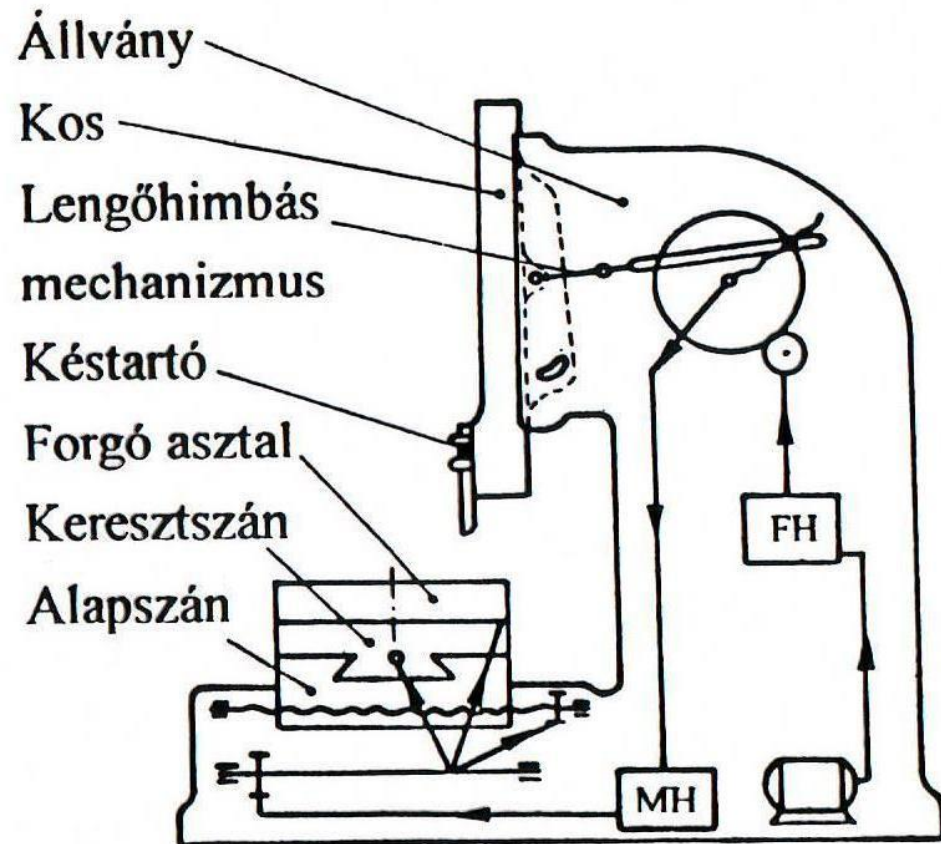
- BETÉTES KÉS (HSS)

NINCS KÉSKIEMELÉS!

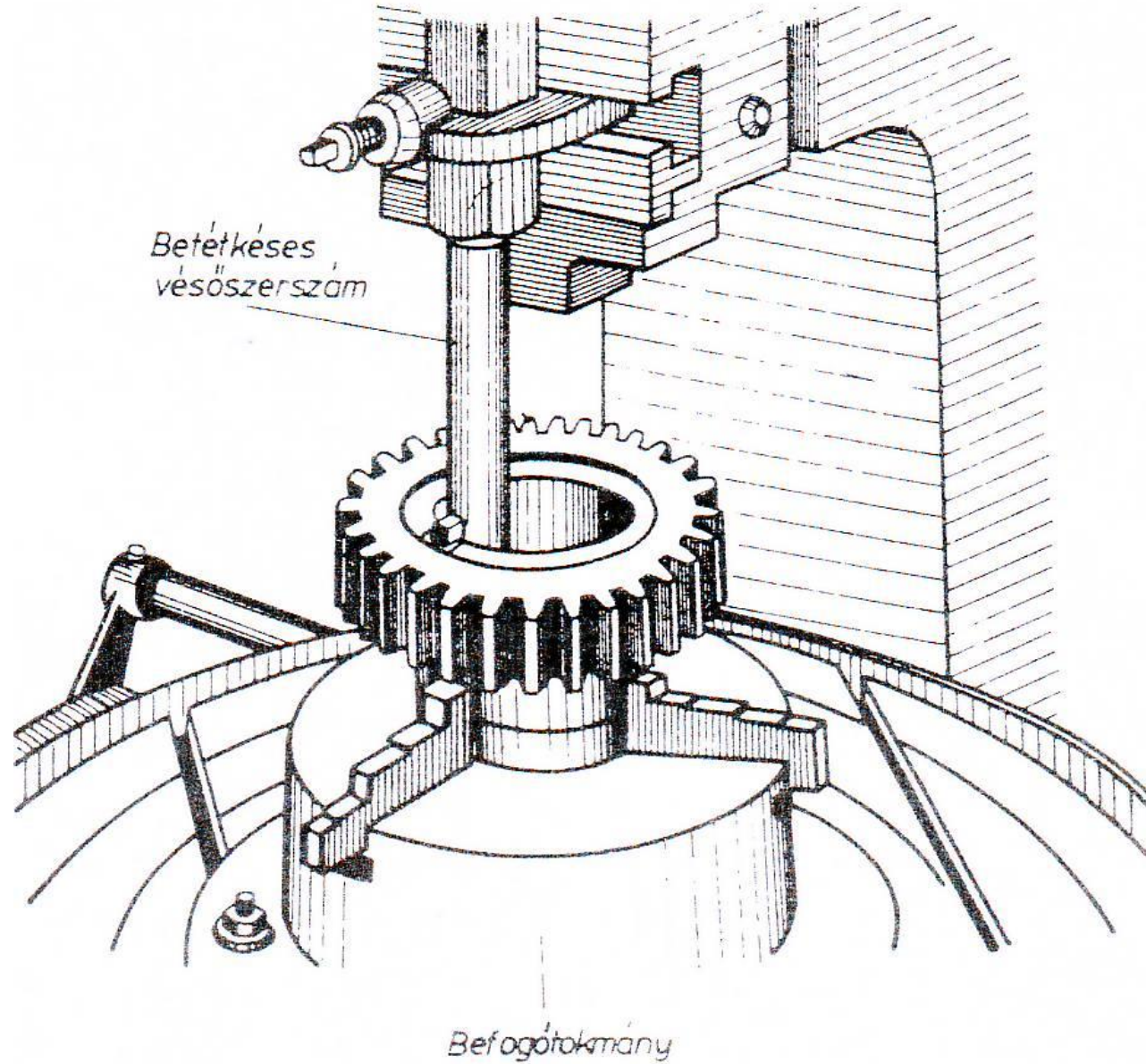
VÉSÉS

VÉSŐGÉP

VÉSÉS

ÜREGELÉS

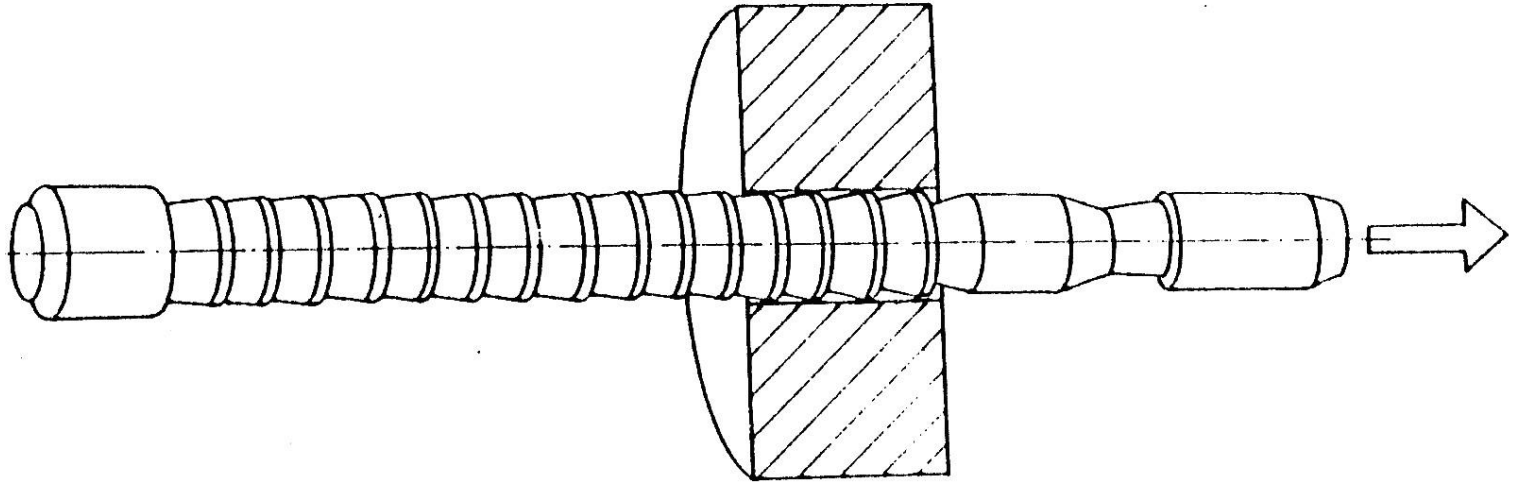
Igaz J. – Pintér J.: Forgácsoló megmunkálás III
227-263. oldal

ÜREGELÉS

Az üregeléshez olyan többfogú, szabályos élgeometriájú szerszámot alkalmaznak, melyen a fogak egymás után, lépcsőzetesen helyezkednek el. A fogak magassága közötti különbség az egy fogra eső forgácsvastagság (h_z).

A megmunkáláskor a szerszám általában egyszer halad át a munkadarabon és készre munkálja a forgácsolt felületet. A nagyméretű (hosszú) drága szerszám miatt jellegzetesen a **tömeggyártás** technológiája. Az elérhető méretpontosság ***IT6-IT8***, a felületi érdesség ***$R_a=1,25...10 \mu m$*** . Az eljárással külső és belső felületek egyaránt megmunkálhatók.

ÜREGELÉS

ÜREGELÉS

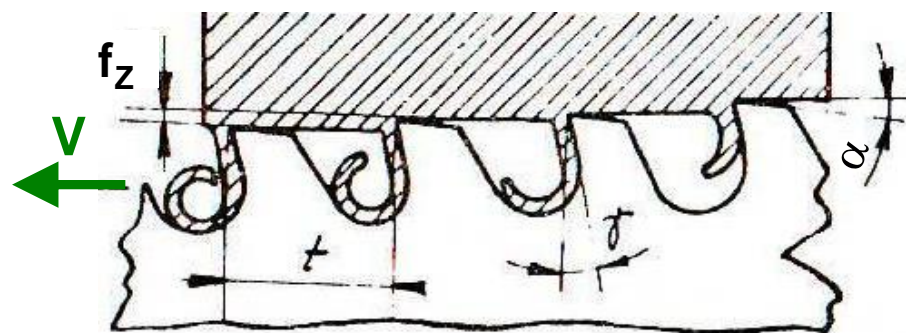
TÖBBÉLŰ SZERSZÁM

FORGÁCSOLÁSI

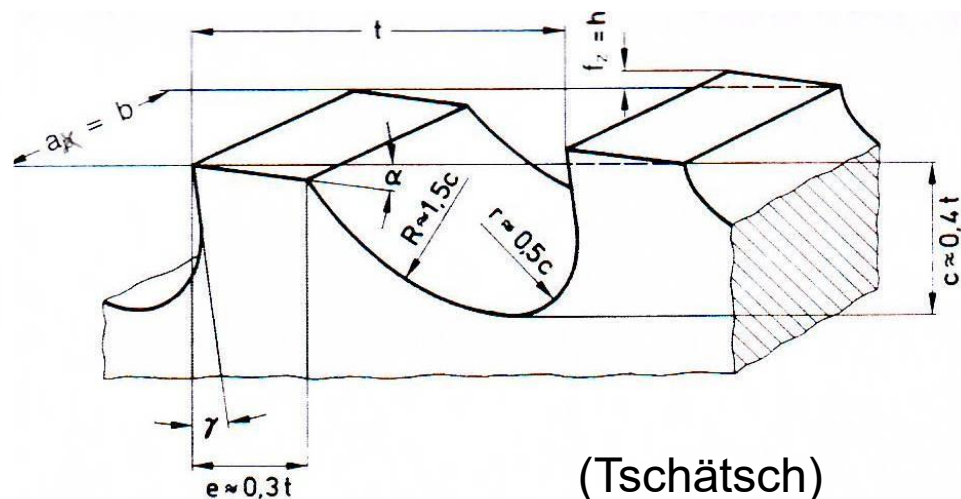
- FŐMOZGÁS: EGYENES VONALÚ (SPIRÁL) SZERSZÁM

- MELLÉKMOZG.: NINCS (FORGÓ) CSAK SZERKEZETI ELŐTOLÁS

(f_z – LÉPCSŐZETES FOGAK MAGASSÁGKÜLÖNBSÉGE értéke 0,02- 0,2 mm között)

(Szerk. any. III.)

(Tschätsch)

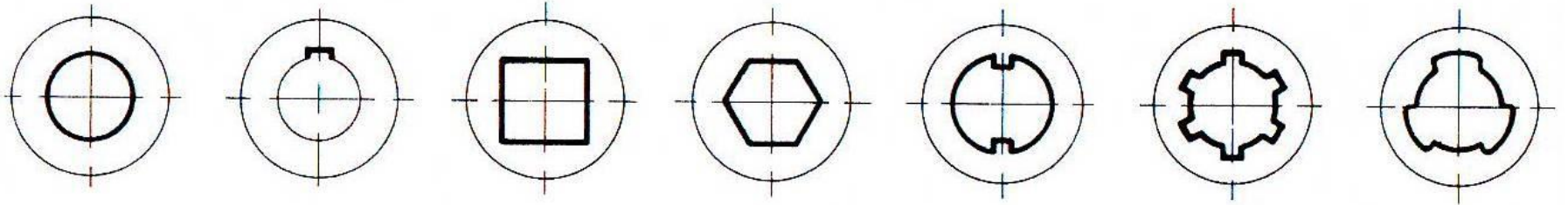
LÉTREHOZHATÓ FELÜLETEK:
ALAKOS, BELSŐ, KÜLSŐ, SÍK, CSAVAR

t - OSZTÁS

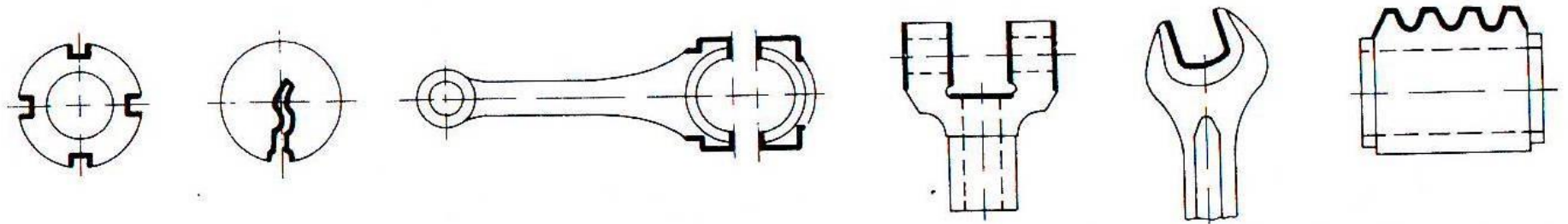
c - FOGMAGASSÁG

b - FOGSZÉLESSÉG

BELSŐ ÜREGELÉS

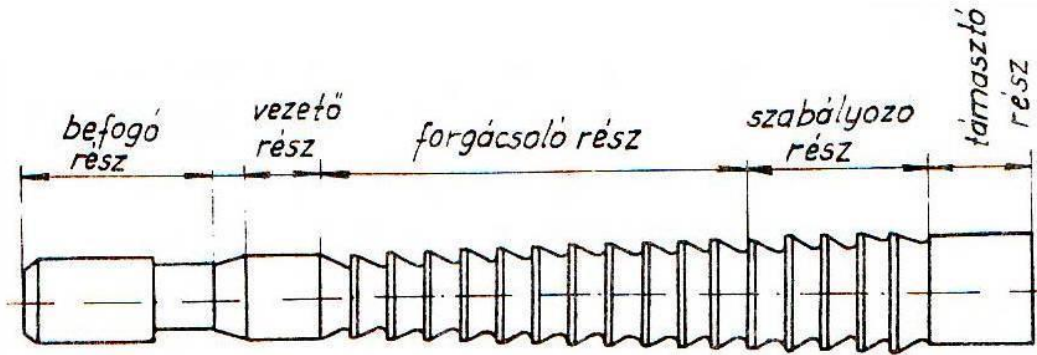
KÜLSŐ ÜREGELÉS

ÜREGELÉS, HÚZÓMARÁS

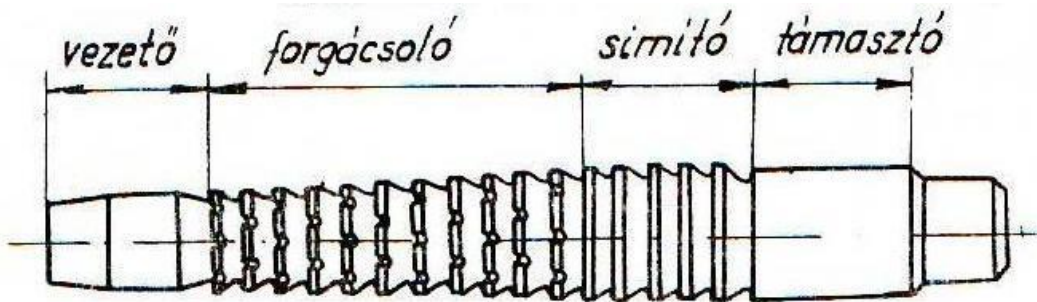
HÚZÓ TŰSKE

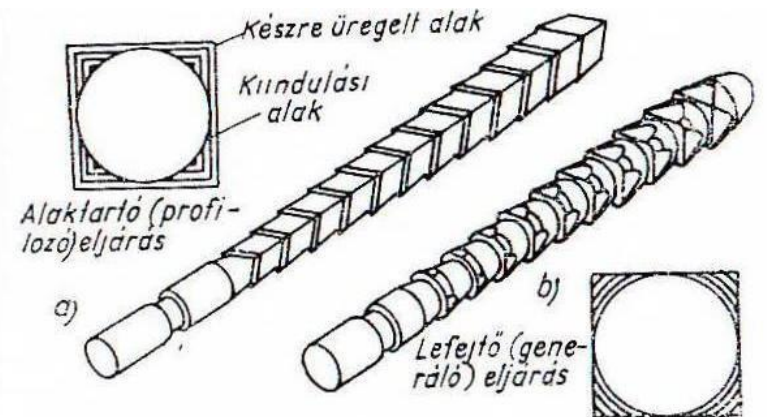
SZERSZÁM:

- TÖMÖR HSS, HSS-PM, TiN BEVONAT
- FORRASZTOTT HW
- VÁLTÓ ÉLŰ HW, PKD, CBN

NYOMÓ TŰSKE

KIALAKÍTÁSA:

Forgácsleválasztás
a profilozó eljárással — b generáló eljárással

(Pattantyús)

ÜREGELÉS, HÚZÓMARÁS

Bevonatos belső üregelő szerszámok

Forrás: Berghaus GmbH

❖ Forgácsolási sebesség függ a munkadarab és a szerszám anyagminőségétől is, de a mozgásviszonyok miatt túske alakú szerszámoknál nem nagyobb

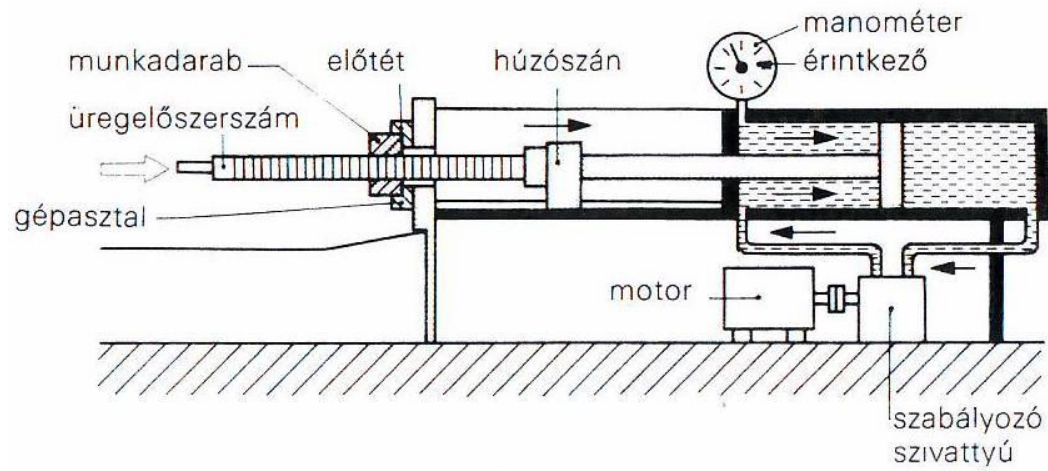
10 m/min értéknél.

❖ A zárt forgácstér és a gyakran bonyolult forgácsalak miatt üregeléshez bőséges hűtő-kenő anyag (többnyire olaj) használatos.

❖ Az üregeléssel akár IT6-os tűrés és jó felületi érdesség érhető el.

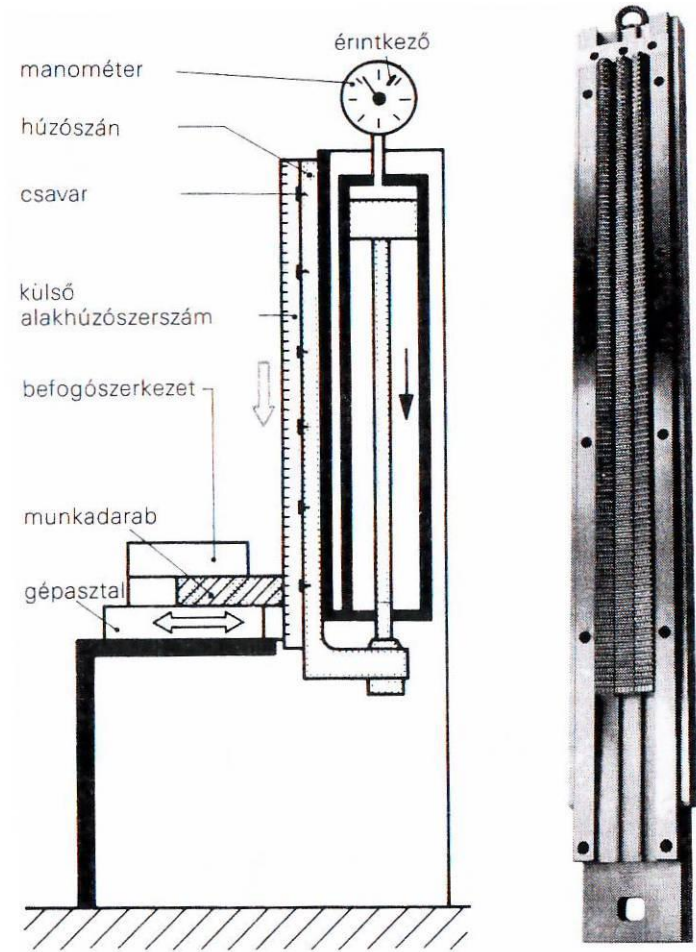
❖ A megmunkálás elvégezhető egyetlen szerszámlökettel, ami igen rövid műveleti időt tesz elérhetővé.

ÜREGELÉS HÚZÓMARÁS

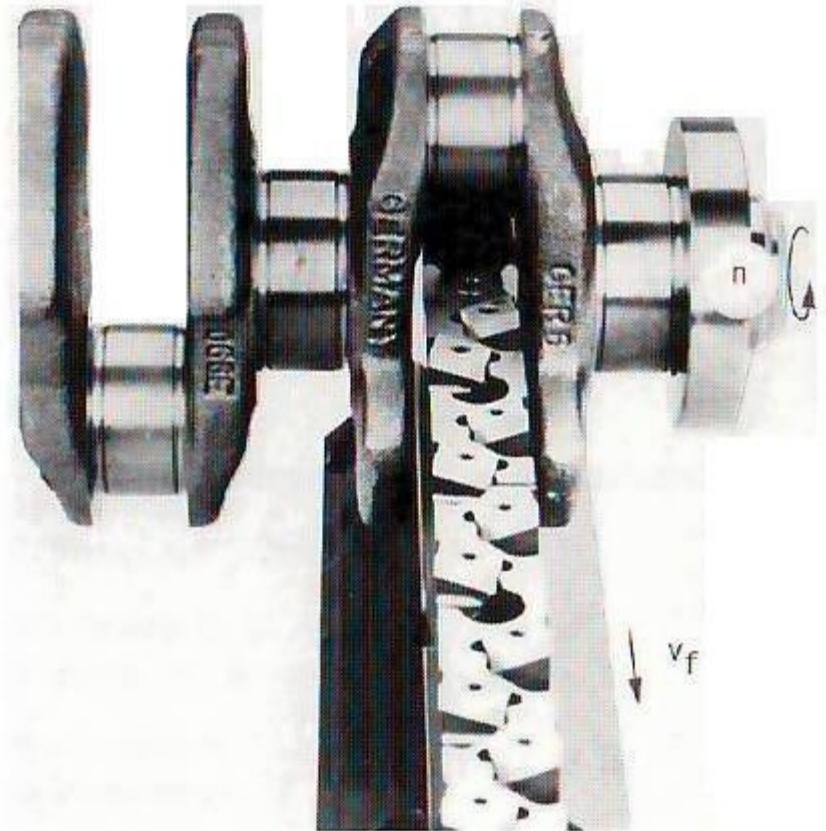
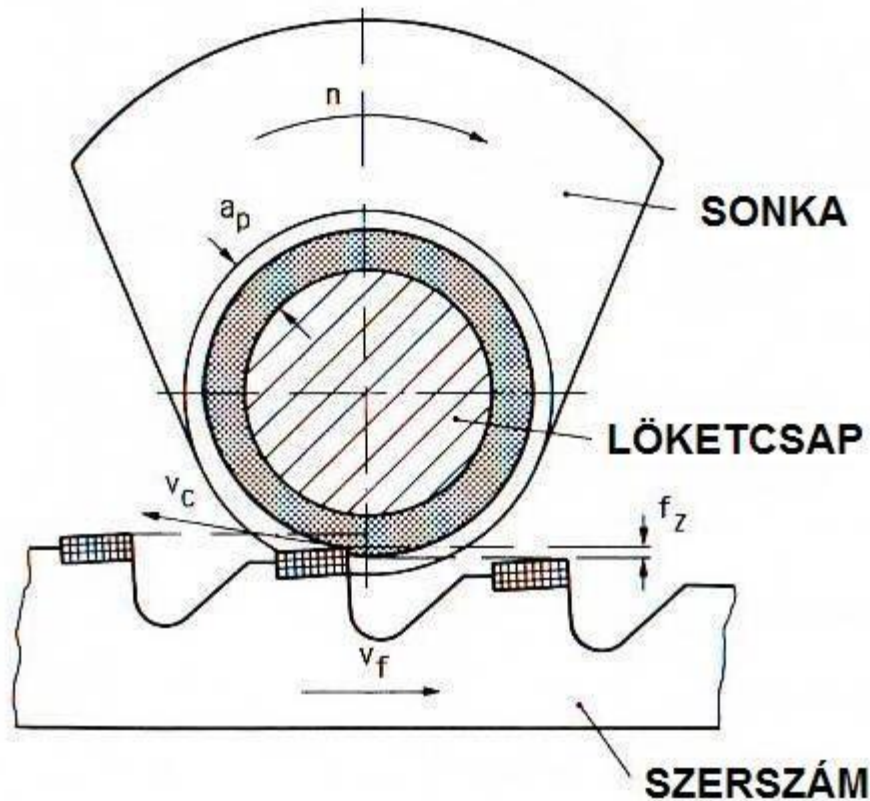
VÍZSZINTES ÜREGELŐGÉP

(Frischherz II.)

**FÜGGŐLEGES KÜLSŐ
ÜREGELŐGÉP ÉS
SZERSZÁM**

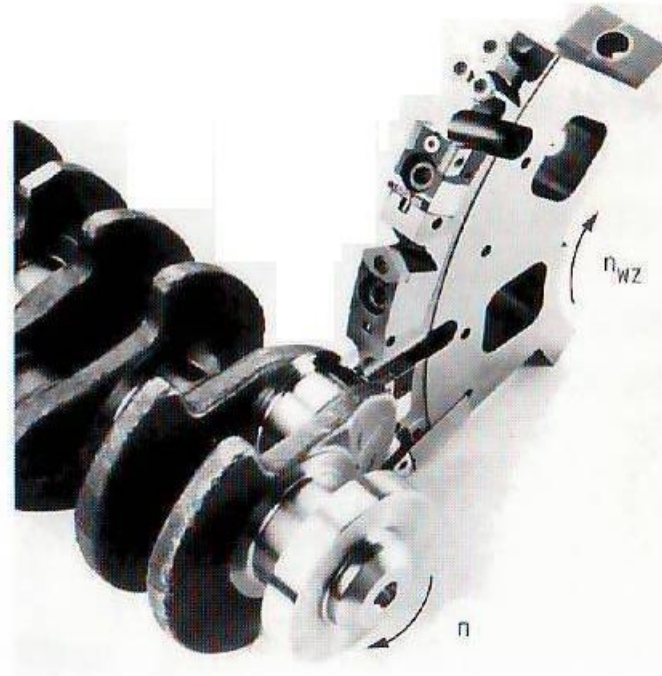
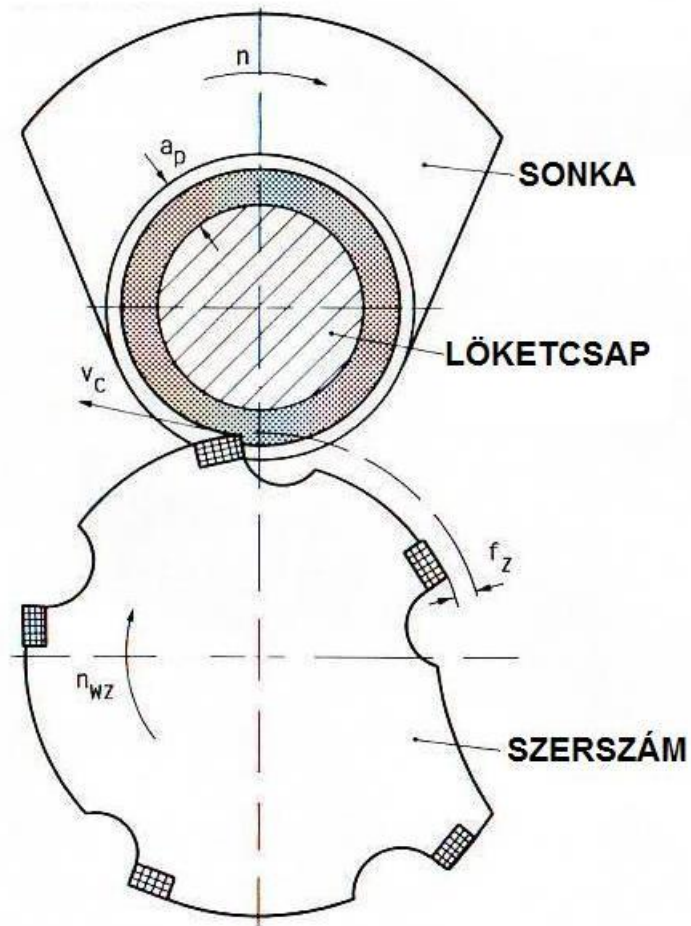
ÜREGELÉS, HÚZÓMARÁS

FORGÓ ÜREGELÉS EGYENES SZERSZÁMMAL

(F: König - WIDIA, HENLEIN, SANDVIK)

ÜREGELÉS

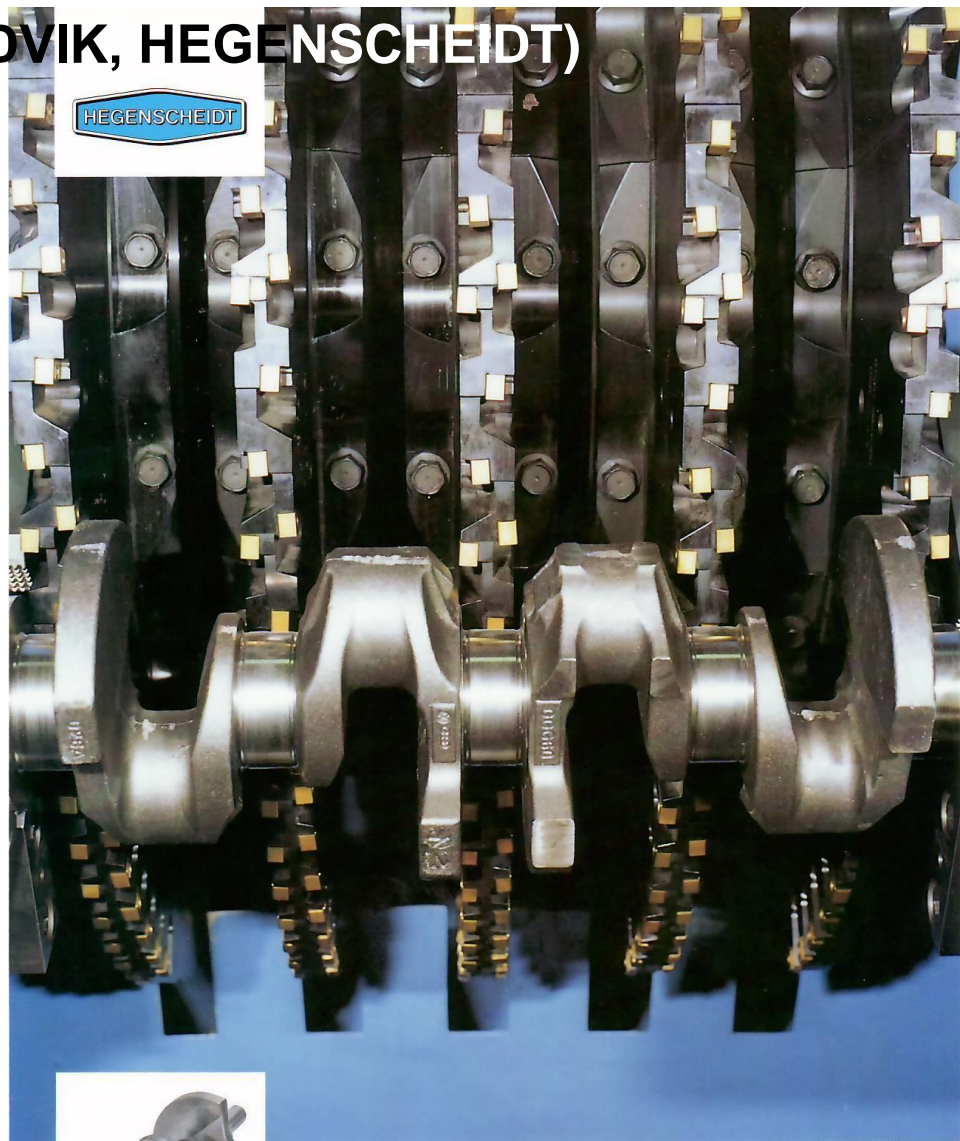
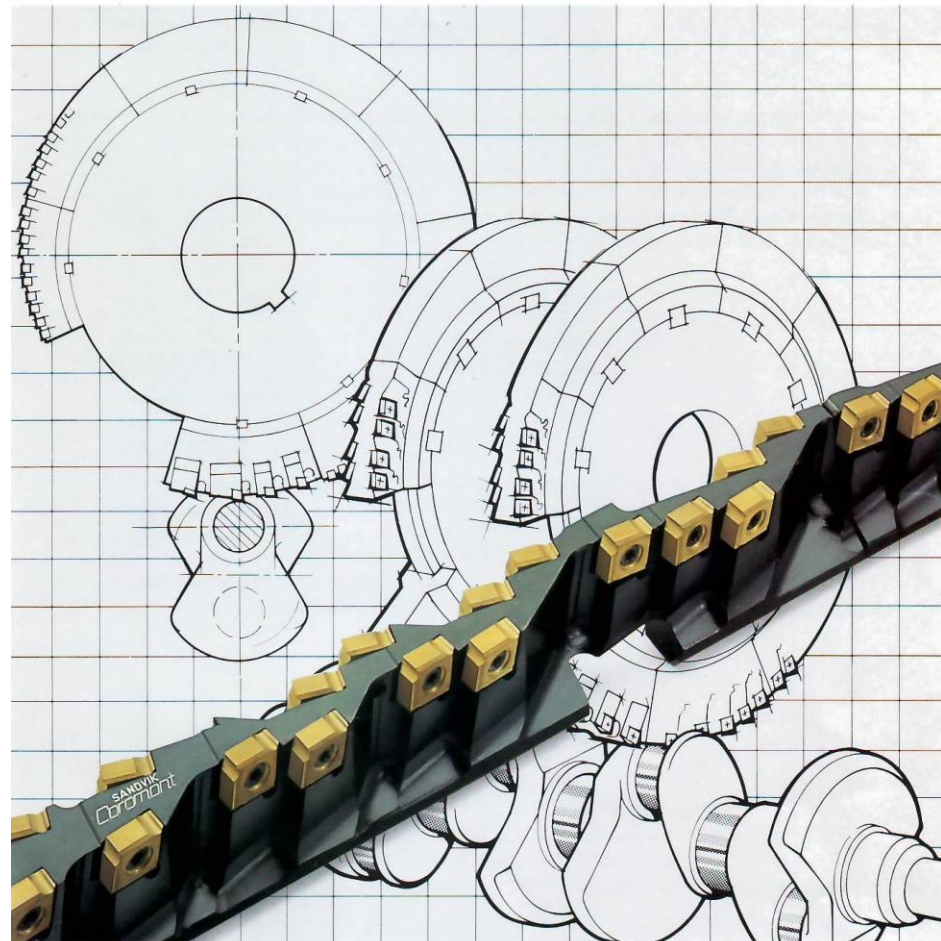

FORGÓ ÜREGELÉS

(F: König - WIDIA, HENLEIN, SANDVIK)

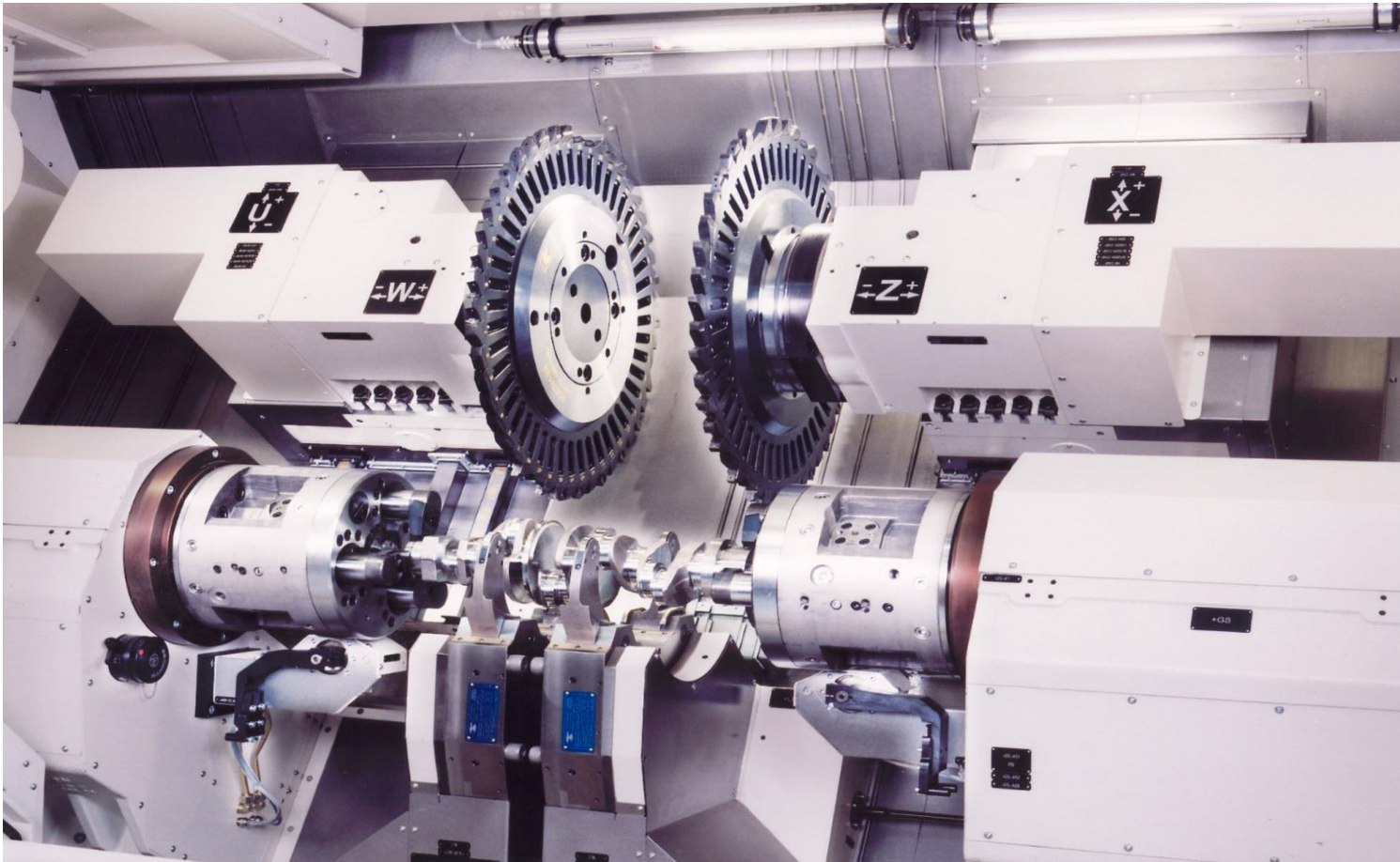
ÜREGELÉS

FORGÓ ÜREGELÉS (FORRÁS: SANDVIK, HEGENSCHIEDT)

ÜREGELÉS

FORGÓ ÜREGELÉS (FORRÁS: NILES)

Maschine Typ N 30 TB

Köszönöm a figyelmet!